

ČELÍME RASISMU

Žáci si uvědomí svůj původ a historii. Každý žák vytvoří vlastní genealogický (rodinný) strom a ve skupinách pak společně vytvoří graf zachycující místa narození jejich příbuzných – rodičů a prarodičů a časovou osu událostí před jejich narozením – například první setkání jejich rodičů.

Zařazení do kurikula:

~ předmět/seminář:

- » historie – počátky lidské společnosti; nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury,
- » zeměpis – regiony světa,
- » přírodopis – biologie člověka – fylogeneze a ontogeneze člověka,
- » jazyk – komunikační a slohová výchova – čtení, mluvený projev, písemný projev,
- » matematika a její aplikace – závislosti, vztahy a práce s daty,
- » umění – uplatňování subjektivity,

~ průřezová témata:

- » osobnostní a sociální výchova – sociální rozvoj – mezilidské vztahy,
- » výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – Evropa a svět nás zajímá,
- » multikulturní výchova – etnický původ.

Zařazení do NS GRV:

~ lidská práva – diskriminace a xenofobie.

Cíle:

- ~ žák kriticky rozebere stereotypy a předsudky, které se projevují rasistickými protesty,
- ~ žák se vcítí do obětí rasismu,
- ~ žák zjistí, že existuje rasismus i mezi bělochy (nacisté vs. Židé), a černocho (Hutuové vs. Tutsiové),
- ~ žák konfrontuje každodenní projevy rasismu ve škole a ve společnosti,
- ~ žák zjistí, jak se proti rasismu bojuje v Německu, USA, Jižní Africe a Brazílii,
- ~ žák se seznámí s příběhy lidí, kteří se vzepřeli rasismu v USA, Brazílii a Jižní Africe, a s legislativou, která postihuje rasistické činy.

Věková skupina: II–I5 let.

Použité metody: dotazování, výzkum, práce ve skupinách, zhlédnutí filmu, kreslení a tvorba rozhovorů.

Časová náročnost: cca 9 vyučovacích hodin – cca 405 minut.

Prostředí a potřebné vybavení: audiovizuální technika, školní knihovna.

Potřebný materiál: mapa světa, slovníky cizích slov, nástěnná malba.

Příprava:

Nachystejte si informace o tématech: rasismus, předsudky, diskriminace a připravte si rozdílné příklady rasistických projevů. Je třeba být si vědom mnoha škodlivých projevů tohoto zkresleného vnímání.

Vhodné informace lze získat v knihách od Jareda Diamonda:

Kolaps: Proč společnosti zanikají a přežívají. Praha: Academia, 2008. ISBN:978-80-200-1589-1. Str. 751;

Osudy lidských společností: střelné zbraně, choroboplodné zárodky a ocel v historii. Praha: Columbus, 2000. ISBN:80-7249-047-8. Str. 525

Instrukce:

• 1.–3. hodina

Motivační dialog s žáky – Odkud pocházím? Mluvte o svém původu, historii. Kdo jsou vaši rodiče, prarodiče, odkud každý z nich pochází? Ukazujte místa na mapě světa nebo na mapě České republiky. Nechte následně žáky uvádět vlastní příklady.

Hra – Žáci se rozdělí (nebo je rozdělíte) do skupin po třech. Žáci hledají ve slovnících význam slov: **geneze, předek, genealogický strom**. Skupina, která splní úkol nejrychleji, své výsledky prezentuje ostatním.

Samostatná práce – Žáci vytvoří za domácí úkol svůj rodinný strom (za pomoci rodičů) – *–Příloha č. 1.*

Práce ve skupině (po čtyřech) – Cesta mých předků. Žáci si navzájem ukazují své rodinné stromy a místa, odkud pocházejí jejich předkové. Následně vytvářejí grafy se všemi daty dohromady.

Samostatná práce – Žáci dostanou pracovní list, do kterého zaznačí nejdůležitější data ve svém životě – od narození až po současnost (*Příloha č. 2*).

Prezentace a diskuze – Vytvořené grafy se vyvěsí ve třídě a žáci si je prohlíží a hledají podobnosti se svými životy.

Práce ve skupinách – Odkud pochází lidský druh? Ve skupinách po pěti zodpovídají žáci následující otázky: Před kolika lety se podle vás objevil lidský druh? Před 10 000 lety? Nebo před 100 000 lety? Nebo před více lety? Které místo můžeme považovat za rodiště člověka? Co znamená paleolitická a neolitická doba? Vždy jeden ze skupiny prezentuje výsledky.

Výzkum – Jednotlivé skupiny konfrontují své odpovědi s informacemi, které vyhledají ve školní knihovně a na internetu. Vytvoří zprávu obsahující získané informace.

• 4.–6. hodina

Samostatná práce – Žáci vytvoří za domácí úkol zprávu shrnující informace, které doposud o sobě ve skupině zjistili. Měli by si dávat pozor, aby neopakovali informace ostatních žáků.

Práce ve skupinách – Cesta lidského druhu – jak se člověk dostal do všech částí naší planety? Žáci dostanou mapu znázorňující odsun lidského druhu z Afriky do ostatních kontinentů. Ve skupinkách zkusí odhadnout, jak dlouho trvalo, než se lidský druh dostal z Afriky do Evropy. Také se pokusí vysvětlit, proč, když mají lidé stejný původ, dnes mají různou barvu pleti, vlasů, odlišný tvar nosu a očí?

• 7.–9. hodina

Práce ve skupině – Žáci společně vytvoří panel znázorňující prehistorické období a další historická období.

Samostatná práce – Žáci se seznámí s příběhy (biografií) lidí, kteří se vzepřeli rasismu (*Příloha č. 3*). V Německu Oscar Schindler (1936), v USA Martin Luther King (1960), v Jižní Africe Nelson Mandela (1980).

Skupinová práce – Žáci nakreslí jednotlivé postavy a napíší k nim do tzv. bubliny, co tito lidé asi cítí. Za pomoci učitelů mohou žáci vytvořit větší malby, které se pak mohou rozvěsit po škole.

Reflexe:

Tato aktivita napomáhá žákům lépe rozeznat skrytou či zjevnou rasovou diskriminaci v jejich okolí. Žáci si uvědomí, že všichni lidé mají společný původ, a proto jsou si rovni ve svém právu na život a štěstí. Dále si uvědomí, že různé charakteristiky etnických skupin neznamena

nadřazenost nebo podřazenost vůči ostatním a projevy rasismu a předsudky jsou nehumánní a je možné proti nim úspěšně bojovat. Žáci pochopí, že rasistické názory a vnímání jsou zdrojem násilného a diskriminačního chování.

Otázky:

- ~ Co máme jako lidstvo společného? Jaký je původ lidského druhu?
- ~ Co je to rasismus? Jak se projevuje? Setkal/a jsi se s ním ve svém okolí? Jak se asi cítí oběti rasismu?
- ~ Jak se dá s rasismem bojovat? Které významné osobnosti se zapojily do boje proti rasismu?

Metodické poznámky:

Některé kroky může učitel vynechat. Záleží, co chce s žáky více probrat.

Rozšiřující informace pro učitele a použité zdroje:

*Co jsme to za zvíře? Pátrání po původu Homo sapiens bohemicus: www.ekolist.cz,
URL: http://ekolist.cz/cz/publicistika/priroda/co-jsme-to-za-zvire-patrani-po-puvodu-homo-sapiens-bohemicus?sel_ids=1&ids%5Bx1402ace614e30d8023d33394bbe1b67f%5D=1,
aktualizováno 20-06-2011, cit. 04-10-2012.*

Příloha č. I

Nakresli svůj rodinný strom

Tvůj původ			
Stát		Země (oblast/kraj)	
Původ tvých rodičů			
Stát tvého otce		Oblast/kraj, odkud pochází otec	
Stát tvé matky		Oblast/kraj, odkud pochází matka	
Původ rodičů tvé matky			
Otec matky (stát)		Otec matky (oblast)	
Matka matky (stát)		Matka matky (oblast)	
Původ rodičů tvého otce			
Otec otce (stát)		Otec otce (oblast)	
Matka otce (stát)		Matka otce (oblast)	

Příloha č. 2

Zaznačte na časové ose data, která jsou ve vašem životě nejdůležitější.

Období před mým narozením. Moje historie:

~ Setkání mých rodičů – začátek mé historie: Rok _____

~ Máma mě čeká: Rok _____

~ Mé narození – Má historie začíná: Rok _____

~ Začínám chodit do školy: Rok _____

~ Chodím do 5. třídy (současnost): Rok _____

Pozorování:

Zaznamenejte také další významná data ve svém životě: například nějaký výlet, první setkání s vaším nejlepším přítelem, ztráta někoho/něčeho nebo naopak získání něčeho pro vás významného.

Zaznamenejte si rozdíly mezi vaší prehistorií a historií. Můžete například zjistit, že vaše historie se začala psát, když vaše maminka otěhotněla.

Příloha č. 3

Sledujte cestu vysídlení lidí z Afriky do jiných světadílů. (Pokud nemáte k dispozici mapu putování homo sapiens, vyhledejte ji na internetu – viz *Rozšiřující informace pro učitele*.)

Diskutujte ve skupinách:

~ Kolik času muselo uplynout, než se lidé z Afriky dostali do Evropy?

~ Proč si to myslíte?

~ Proč lidé, kteří zůstali v Africe, mají tmavou barvu pleti, zatímco lidé v Evropě mají světlou pleť, lidé v Asii žlutou barvu pleti a domorodí Američané červenou barvu pleti?

~ Konzultujte své odpovědi s učitelem biologie.

Příloha č. 4

Seznam úkolů:

1. Přečtěte si následující příběhy lidí, kteří se vzepřeli a bojovali proti rasismu a diskriminaci. Špatné vnímání, že některé rasy jsou podřazené a jiné nadřazené, vedlo v Německu k holokaustu (vyvražďování Židů a Romů), v USA k segregaci (izolaci, oddělení) černošského a bělošského obyvatelstva a v Jižní Africe k vládě apartheidu. Ve svém výzkumu zjistěte informace o lidech, kteří bojovali proti rasismu v těchto zemích. Ukažte platnost zásady, že všichni lidé jsou si rovni a mají stejná práva, jak je uvedeno ve Všeobecné deklaraci lidských práv z roku 1948:

Oskar Schindler (1908–1974) byl německý podnikatel, který během nacismu (II. světová válka) zachránil 1 200 židovských dělníků před holokaustem. Během holokaustu bylo zavražděno 6 milionů mužů, žen a dětí v plynových komorách.

Martin Luther King, Jr., (1929–1968) byl americký protestantský kazatel a politický aktivista. Stal se jedním z nejdůležitějších vůdců boje černošského obyvatelstva za občanská práva ve Spojených státech amerických. Ve světě bojoval za lásku a za konec násilí. Stal se nejmladším mužem, který získal Nobelovu cenu v roce 1964. Krátce poté byl zavražděn.

Nelson Mandela (*1918) právník, bývalý vůdce rebelů proti apartheidu v Jižní Africe. Později se stal prezidentem této země (1994–1999).

2. Zakreslete do slepé mapy místa, kde se tito lidé narodili. Vyhledejte a zapište ty nejdůležitější informace z jejich života.

3. Vyplňte následující tabulku:

Země	Projevy diskriminace, proti které lidé v levém sloupci bojovali.	Akce, které lidé v levém sloupci uskutečnili a které pomohly změnit situaci v zemi.	Jak se podle vás oběti cítily?*
Německo za doby Oscara Schindlera			
USA za doby Martina Luthera Kinga			
Jižní Afrika za doby Nelsona Mandely			

* Nakreslete osobu ve vašem věku, která byla v té době v dané zemi diskriminována. Napište, o jaký důvod se jedná a jak se asi cítila.

4. Zamyslete se!

Jak můžeme bojovat proti rasismu a předsudkům?